

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Södertörns högskolas yttrande gällande remiss av Naturvårdsverkets förslag till revideringar av miljöledningsförfordningen, M2020/01705/Nm

Södertörns högskola ser positivt på att en översyn nu görs för att förbättra förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. Södertörns högskola ställer sig också positiv till många av de förändringar som Naturvårdsverkets föreslår i sin översyn, men har ett antal kommentarer och synpunkter avseende enskilda förslag. Dessa redovisas nedan kopplat till motsvarande avsnitt i översynen.

Specifika kommentarer och synpunkter

4.1.1 Bemyndigande om föreskriftsrätt till Naturvårdsverket m.m.

Södertörns högskola ser positivt på förslaget att Naturvårdsverket föreslås få rätt att reglera miljöledningsmyndigheternas rapporteringskrav via föreskrift, och att miljöledningsförfordningens bilaga *Formulär för redovisning av miljöledningsarbete* föreslås utgå. Att ändra förfarandet så att ändringar kan ske via föreskrifter ökar bland annat omställningsförmågan beroende på yttre omständigheter

4.1.3 Nytt uppdrag för vägledande myndigheter

Södertörns högskola ser positivt på förslagen: 1) att ge ytterligare myndigheter inom ramen för sina expertområden i uppdrag att vägleda andra myndigheter, 2) att deras uppdrag att bidra i miljöledningsarbetet regleras i respektive myndighetsinstruktion, samt 3) att det ska framgå i Energimyndighetens uppdrag att även vägleda om myndigheternas miljöpåverkan från digitaliseringen. Det sistnämnda är en viktig uppdatering och anpassning för att minska miljöpåverkan utifrån den verksamhet som myndigheter har idag och i framtiden. Digitaliseringen kan utifrån högskolans verksamhet förväntas öka och därmed ökar även behovet av att synliggöra dess miljö- och klimatpåverkan. Det är dock viktigt att de myndigheterna som får i uppdrag att vägleda andra myndigheter i miljöledningsarbetet också har tillräckligt med resurser för att ge god vägledning. Myndigheter behöver välbeskrivna praktiskt tillämpbara aktiviteter som dessutom är anpassade till olika myndigheters verksamheter.

4.2.3 Fokus på direkt miljöpåverkan

Generellt ser Södertörns högskola positivt på ambitionen att specificera styrningen av miljöarbetet så att otydligheter och motstridigheter i styrsignaler undviks. Södertörns högskola ser därför positivt på förslaget att fokusera miljöledningsförordningen mot direkt miljöpåverkan, förutsatt att det leder till de förbättringar som listas i översynen. Det vill säga: 1) avseende ökad effektivitet i miljöarbetet, 2) stärkt arbete med den direkta miljöpåverkan och 3) förväntade ökade effekter i miljön. En förutsättning är att det fortsatt finns annan lagstiftning som tydliggöra myndigheters behov av att beakta indirekt miljöpåverkan. För lärosätenas del återfinns en sådan i högskolelagen och därmed kommer lärosätena att fortsatt tillse att kunskapsutvecklingen inom svensk högre utbildning fortsatt sker i relation till de nationella miljökvalitetsmålen och de globala målen (Agenda 2030).

4.2.4 Nya definitioner och begrepp

Södertörns högskola ställer sig positiv till förslaget att införa begreppet livscykelperspektiv i miljöledningsförordningen. Det är särskilt viktigt för minskad miljöpåverkan när det gäller upphandling och inköp av varor och tjänster. Det tydliggör avväganden rörande miljöpåverkan från inköp sett till hela produktions-, konsumtions- och återvinningskedjan. För att beaktande av livscykelperspektivet ska få önskad effekt, är det av extra stor vikt att begreppet i förordningen kombineras med mycket välutvecklat stöd kring den praktiska implementeringen i myndigheternas arbete. Dels genom vägledning i hur begreppet ska tillämpas, dels genom stöd för att underlätta och effektivisera arbetet med att beakta ett livscykelperspektiv inom myndigheter. För de varor och tjänster som nyttjas av de flesta myndigheter, och/eller där det finns statliga ramavtal, bör extra detaljerad vägledning, verktyg, checklistor och faktaunderlag finnas. Det kan exempelvis gälla produkter som datorer samt tjänster som transport och städning. Här har expertmyndigheterna en viktig roll att fylla. Det är också viktigt att Kammarkollegiet som ansvarar för de statliga ramavtalen är transparent beträffande vilket livscykelperspektiv som man tagit i beaktande för en produkt eller tjänst.

4.2.7 Krav på handlingsplan utgår

Södertörns högskola stödjer förslaget att ett systematiskt arbete med ständig förbättring avseende myndigheters direkta miljöpåverkan knyts till myndighetens ordinarie styrmodell och att kravet på handlingsplan utgår. Att miljöarbetet skall ingå integrerat i verksamheten är i linje med reglering av andra områden som jämställdhet och arbetsmiljö.

4.3.1 Stärkt integrering av miljöarbetet och ständig förbättring

Södertörns högskola är generellt positiv till förslagen som stärker myndigheternas arbete mot kontinuerlig uppdatering och förbättring av styrmedel för miljöarbetet. Att intern miljörevision nu efterfrågas även i rapporteringen anser vi är en klar förbättring. Södertörns högskola är dock mycket tveksamma till förslaget att ställa krav på att myndighetens miljömål ska ses över årligen i samband med den årliga verksamhetsplaneringen och vid behov uppdateras. Dels då det skulle kunna försvåra arbetet med långsiktiga mål, dels då det troligen skulle innebära en ökad administrativ belastning för myndigheterna. Ett sådant förfarande riskerar att ta tid från genomförande av faktiska miljöåtgärder. Att ta fram nya mål

tillsammans med verksamheten är tidskrävande genom att nya mål kräver förankring i organisationen och därefter utveckling av processer som integrerar dem i verksamheten. En del mål behöver också löpa över längre tidsperiod, dels för att vara ändamålsenliga, dels för att hinna få önskad effekt. Det löpande systematiska miljöarbetet kopplat myndigheternas miljömål kan stärkas på andra sätt, bland annat genom att målen "uppdateras efter behov" och genom den uppföljning som ingår i miljöledningsarbetet.

Södertörns högskola stödjer förslaget att myndighetsmålen även ska bidra till de globala målen för hållbar utveckling. Naturvårdsverket skriver i sin översyn att med denna komplettering tydliggörs det nationella miljöarbetets bidrag till den "miljömässiga dimensionen i hållbarhetsmålen". Det kan vara önskvärt med vägledning om hur myndigheter kan arbeta med integration och utvärdering av dessa mål.

4.3.4 Ökade krav på miljöanpassning och utsläppsminskning

Södertörns högskola ser generellt positivt på den utveckling av rapporteringskraven rörande tjänsteresor och digitala möten som beskrivs i kapitlet. Högskolan menar dock att utformningen av en ny indikator av antal digitala möten är mycket viktig. Det finns en risk att den indikator som finns idag för antal resfria möten i frivilliga frågor i den årliga rapporteringen endast kopieras som indikator för digitala möten. I stället bör det utredas vilken indikator som mest ändamålsenligt fångar minskad miljöpåverkan från tjänsteresor.

4.4.1 Återkoppling på myndigheternas rapportering

Södertörns högskola instämmer i att återkoppling på myndigheternas rapportering från både Naturvårdsverket och ansvarigt departement är viktigt. En tillämpbar återkoppling bör dock göras med hänseende till att myndighetens verksamhet genom att olika handlingsalternativ och miljöeffekter av dessa framgår.

4.4.3 Fokus på uppföljning av det systematiska miljöarbetet

Södertörns högskola ser positivt på förändringar i rapporteringskraven för att tydligare spegla syftet med förordningen, och förenklingar av rapportering för att minska rapporteringsbördan. Detta då det är viktigt att de resurser som läggs på att administrera miljöledningssystemet står i proportion till den tid som myndigheten kan lägga på åtgärder för att minska miljöpåverkan. När effektiviseringen sker i form av en ökad standardisering av svarsalternativ i rapporteringen behöver det dock finnas utrymme för komplettering med exempelvis fritextsvar om de fasta svarsalternativen inte på ett korrekt sätt kan återge myndighetens miljöarbete.

4.4.4 Justerad uppföljning av miljöarbetets effekter

Södertörns högskola avstyrker Naturvårdsverkets förslag att endast göra mindre justeringar i bilagans del 2. Detta då vi ifrågasätter att värdet på kontinuitet i dataserien skulle vara så stort att det vore negativt att ändra datainsamlingen. Högskolans uppfattning är att den data som hittills samlats in varken håller tillräckligt god kvalitet eller är uppdaterad utifrån dagens behov och kunskapsläge för att vara ändamålsenlig. Södertörns högskola föreslår i stället att översynen av förordningen kompletteras med en genomlysning av hur datainsamlingen ska ske så att den blir kvalitetssäkrad, utgår från etablerade standarder, är tydligt avgränsad, är

uppdaterad i relation till forskningsläget, och är ändamålsenlig utifrån ett tydligt syfte kopplat till minskad miljöpåverkan och de nationella miljömålen. För kvalitetssäkringen är det också viktigt att bra vägledning tas fram. Till exempel är insamling av data från koldioxidutsläpp från tjänsteresor och upphandling ett område där den skriftliga vägledningen varit bristfällig och där det funnits stort tolkningsutrymme för hur och vilken data som ska rapporteras in. Det finns inte heller några rekommendationer på standarder för att beräkna koldioxidutsläpp för myndighetens upphandlade resebyråer. Koldioxidekvivalenter ska inte rapporteras. Detta sammantaget gör att den data som rapporteras in kan variera mellan myndigheter och mellan olika år på samma myndighet, då tolkningen riskerar att bli personberoende.

Södertörns högskola ställer sig tveksamt till Naturvårdsverkets förslag att frågan om "andel upphandlingar och avrop där miljökrav ställts av det totala antalet upphandlingar", föreslås utgå då den inte bedöms vara relevant. Naturvårdsverkets förslag är att omfattningen av miljöpåverkan istället speglas bättre av den befintliga frågan som avser det totala ekonomiska värdet med miljökrav. Vi kan i översynen inte hitta vad Naturvårdsverket stödjer sin argumentation på och vi menar därför att argumenten för vilka mått som bäst mäter miljökrav för upphandling kopplat till bästa miljönytta ytterligare behöver ses över. Det är också oklart för vem frågan inte anses vara relevant; är det för den enskilda myndigheten, eller på aggregerad nivå för alla myndigheter sammantaget? Södertörns högskola bedömer att miljöpåverkan från en upphandling kan vara mycket stor även om det ekonomiska värdet på upphandlingen är litet, på samma gång som en annan upphandling kan ha liten miljöpåverkan men stort ekonomiskt värde. Miljökrav är inte heller alltid möjliga att ställa vid en upphandling.

4.4.5 Förändringar i formuläret

På sid 38 förslag till reviderade frågor, fråga 5 och 6, vill Södertörns högskola se ett förtydligande avseende vad som avses med "i vilken omfattning" i dessa frågor.

På sid 39 förslag till reviderad fråga 9, "Vilka åtgärder har myndigheten genomfört i syfte att minska energianvändningen". Södertörns högskola menar att det här tydligt behöver framgå vad som ska redovisas. Om det även gäller åtgärder genomförda tidigare år med effekter på lång sikt eller bara åtgärder genomförda under aktuellt verksamhetsår. Detta är viktigt eftersom större åtgärder kopplat till minskad energianvändning ofta inte genomförs som löpande åtgärder årligen, utan ofta som engångssatsningar som har långa infasningstider och effekter på längre sikt.

På förslag till nya frågor (3 §) vill Södertörns högskola se ett förtydligande av vad som här avses med "i vilken grad" och hur man bedömer det, om det ska stå med. På förslag till nya frågor (4 §) och (13 §) vill Södertörns högskola se ett förtydligande avseende vad som avses med "i vilken omfattning" i dessa frågor.

På sid 41 förändringar i formuläret Del 2 Uppföljning av miljöledningsarbetets effekter, 3. Miljökrav i upphandling. Vår kommentar till förslaget "Ny fråga: Har myndigheten vid avrop mot statliga ramavtal ställt egna miljökrav där så har varit möjligt?". Södertörns högskola menar att om detta ska redovisas behöver det tydligt framgå på avropa.se om det går att ställa ytterligare miljökrav i avropet eller ej, vilket inte alltid är möjligt eftersom det kan finnas

en begränsning beträffande vilka ytterligare krav som kan läggas till. Annars blir det tidskrävande för myndigheten att gå igenom samtliga avrop för att se vilka avrop där ytterligare miljökrav har ställt utöver de miljökrav som Kammarkollegiet redan ställt i upphandlingen.